COLECȚIA
„POVESTIRI
ȘTIINȚIFICO-
FANTASTICE"

POUL ANDERSON

**

RADU NOR

344

POUL ANDERSON

PATRULA TIMPULUI

* *

—

RADU NOR

INSULA CEASULUI OPRIT

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Desene interioare: AUREL BUICULESCU
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

REZUMATUL CAPITOLELOR PRECEDENTE:

Inginerul american Manse Everard este angajat în 1954 de o ciudată societate new-yorkeză, de fapt un birou al Patrulei timpului, menită să reglementeze călătoriile temporale, să ajute pe exploratorii celei de a patra dimensiuni aflați la ananghie ori să anuleze eventuale acțiuni nocive ale unor conquistadori de pe pistele trecutului sau ale viitorului. La Academia (construită în perioada oligocenului), Everard îl cunoaște pe englezul Charles Whitcomb — venit din anul 1947 și a cărui logodnică fusese ucisă în 1944, în timpul unui bombardament asupra Londrei.

După absolvirea Academiei, Everard descoperă un caz ciudat petrecut în Anglia anului 1894 cu prilejul săpăturilor făcute într-un tumulus din secolul al V-lea. Anunțînd Patrula, Everard primește o mașină de sărit în timp. Înainte însă de a se duce la sfîrșitul veacului trecut, trece să-l ia pe fostul său coleg, Whitcomb.

Colecția „POVESTIRI ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Știința și Tehnica
Anul XV
15 martie 1969

POUL ANDERSON

PATRULA TIMPULUI

(URMARE DIN NUMĂRUL TRECUT)

Londra, 1947. Rămase o clipă locului, gîndind că în chiar acea clipă tot el, cu șapte ani mai tînăr, se găsea la Universitate, în Statele Unite. Pe urmă apăru Whitcomb și-i strînse mîna.

— Mă bucur că te revăd, bătrîne! Chipul său buimac fu iluminat de acel surîs straniu și atrăgător cu care Everard se deprinsese. Deci... în vremea reginei Victoria, nu?

— Exact. Îmbarcă-te!

Everard făcu o nouă manevră. De data aceasta, ajunseră într-un birou particular...

Mobilierul de stejar părea neobișnuit de greoi, ca și covorul cel gros și sita incandescentă cu gaz. Lămpile electrice existau deja, dar „Dalhousie & Roberts" era o firmă vestită prin soliditatea şi spiritul ei conservator.

Însuși Mainwethering se ridică din fotoliul său ca să-i primească. Era un bărbat corpolent, emfatic, cu favoriți vîlvoi și cu monoclu. Totuși mișcările lui dădeau impresia forței. Accentu-i oxfordian era atît de puternic încît Everard îl pricepea anevoie.

— Bună seara, domnilor. Sper că ați călătorit bine. Oh! da... mă scuzați... sînteți noi în meserie, nu-i așa? Întotdeauna la-nceput e nițel cam deconcertant. Îmi amintesc surpriza mea cînd am vizitat secolul al XX-lea. Atît de puțin englez... E foarte firesc, totuși nu-i decît un alt aspect al unui univers necontenit uimitor. Mă veți ierta că nu-mi pot lungi prea mult ospitalitatea, dar sîntem într-adevăr extrem de ocupați. În 1917, un neamț fanatic a descoperit de la unul dintre agenții noștri imprudenți secretul călătoriei în timp; a furat mașina și a venit la Londra spre a ucide pe Maiestatea Sa. Și acum îl căutăm în draci.

— Veți reuși? întrebă Whitcomb.

— Da, desigur. Dar e o caznă îngrozitoare, domnilor, mai ales că trebuie să lucrăm în secret. Mi-ar face plăcere să angajez un detectiv particular, dar singurul care ar merita e realmente prea inteligent și ar risca să descopere prin deducție adevărul. El operează după principiul că atunci cînd ai eliminat imposibilul tot ceea ce rămîne, oricît de improbabil ar fi, trebuie să fie adevărul absolut, și

mă tem că n-are vederi prea largi despre ce constituie improbabilul-dar-posibil.

— Pariez că-i același om care se ocupă de afacerea din Addleton... sau care se va ocupa în curînd, spuse Everard. N-are nici o importanță; noi știm că va dovedi nevinovăția lui Rotherhithe. Ceea ce contează e faptul că foarte probabil avem aici indiciul unei călătorii temporale nereglementare în epoca saxonă.

— Da... da... hm! Iată haine, domnilor, și bani, și acte, toate la dispoziția dumneavoastră. Mă gîndesc uneori că voi, agenții mobili, nu apreciați cîtă muncă trebuie să depună birourile pentru cea mai neînsemnată operație. Hm! Pardon. Aveți vreun plan de luptă?

— Da. Everard își lepădă hainele-i din secolul al XX-lea. Așa cred. Amîndoi știm destule despre epoca victoriană ca să putem începe. Va trebui totuși să rămîn american... da, văd că ai ținut cont de asta cînd mi-ai pregătit actele.

Mainwethering se întristă.

— Dacă incidentul cu acel tumulus și-a găsit locul într-o lucrare literară importantă, după cum susțineți, înseamnă că vom primi în legătură cu acest subiect sute de note acum că intrăm în perioada desfășurării lui. S-a-ntîmplat ca nota voastră să ajungă prima. De atunci mi-au parvenit alte două, una din 1923, iar alta din 1960. Doamne, cît aș dori să mi se îngăduie să am un secretar-robot!

Americanul se zbătea în neobișnuitul său costum. Îi venea destul de bine, căci măsurile lui fuseseră trimise biroului, dar niciodată nu apreciase Everard la justa valoare confortul modei din vremea lui. La naiba cu această vestă!

— Ascultați, luă el cuvîntul, e posibil ca aventura noastră să nu se termine rău. În definitiv, întrucît ne aflăm cu toții aici, ea a *trebuit* să fie fără urmări. Nu?

— Deocamdată, preciză Mainwethering. Dar gîndiți-vă. Amîndoi călătoriți pînă-n epoca saxonă și dați de acel tîlhar. Dar eșuați. Poate că vă ucide înainte ca voi să fi avut timpul să trageți. Poate că-i prinde-ntr-o cursă pe cei trimiși de noi ca să vă ia locul. Pe urmă își înfăptuiește revoluția industrială sau orice alt proiect pe care-l are-n cap. Istoria este transformată. Voi, găsindu-vă acolo înainte de momentul schimbării, mai existați... fie chiar doar sub formă de cadavre... noi însă, aici, noi n-am existat niciodată. Această discuție n-a avut niciodată loc. După cum spune Horațiu...

— N-are nici o însemnătate, rîse Whitcomb. Mai întîi vom examina tumulusul în starea lui de acum, apoi vom reveni aici ca să decidem ce trebuie să mai facem.

Se plecă spre a muta conținutul unei valize din secolul al XX-lea într-o monstruozitate confecționată dintr-o stofă înflorată, stil Gladstone. Două arme de mînă, cîteva aparate fizice și chimice încă neinventate în propriul său timp, un radio minuscul ca să cheme biroul în cazul vreunor încurcături.

Mainwethering consultă indicatorul căilor ferate.

— Puteți lua trenul de ora 8,23, la Charing Cross, mîine dimineață. Socotiți o jumătate de oră ca să ajungeți de aici la gară.

— Okay!

Everard și Whitcomb își încălecară din nou mașina spre a sări pînă a doua zi și dispărură. Mainwethering oftă, căscă, lăsă func-

ționarului său instrucțiunile cuvenite și se duse acasă. Funcționarul era prezent cînd mașina timpului se materializă la ora 7,45 dimineața.

A fost pentru prima oară că Everard luă cunoștință de *realitatea* călătoriilor în timp. Avea, firește, experiența fenomenului care chiar l-a uimit, totuși, din punct de vedere emotiv, îi rămăsese într-o măsură străin. Acum însă, cînd străbătea în trapul unui cal o Londră pe care o ignora, într-un veritabil *hansom* ⋆ (nu o curiozitate turistică, ci o trăsură prăfuită, prăpădită, dar în exercițiul funcțiunii), cînd respira o atmosferă mai încărcată de fum decît aceea a secolului al XX-lea, dar nu de vapori de benzină, cînd vedea mulțimea ce trecea — bărbați cu meloane și cu jobene, marinari mînjiți de funingine, femei cu fuste lungi, și nu figuranți, ci ființe umane foarte reale, care vorbeau, transpirau, rîdeau sau mergeau posomorîți la treburile lor —, avea sentimentul brutal și violent că este într-adevăr *acolo*.

În acel moment, mama lui încă nu se născuse, bunicii lui erau două tinere cupluri ce se pregăteau de căsătorie, Grover Cleveland era președinte al Statelor Unite și Victoria, regină a Angliei, Kipling scria, iar ultimele revolte ale indienilor americani n-avuseseră încă loc... Era ca o lovitură de măciucă în cap.

Whitcomb accepta faptul cu mai mult calm, dar ochii săi nu stăteau o clipă locului, de parcă ar fi vrut să absoarbă această zi de glorie britanică.

— Încep să pricep, spuse cu voce coborîtă. Niciodată nu s-a căzut de acord asupra problemei dacă această perioadă marchează triumful convențiilor rigide și lipsite de naturalețe sau dacă este ultima floare a civilizației occidentale înainte de începerea ofilirii ei. Doar văzîndu-i pe-acești oameni, că și înțeleg : era în același timp tot ce s-a pretins, și bun, și rău, căci nu era o simplă întîmplare survenită cîte unuia, ci produsul a milioane de vieți individuale.

— Firește, întotdeauna a fost așa.

Trenul nu era prea diferit de vagoanele căilor ferate engleze din anul 1954, ceea ce-i dădu lui Whitcomb prilejul să plaseze cîteva observații sarcastice cu privire la tradițiile inviolabile. La capătul a două ore, trenul îi lăsă într-o gară de cătun adormit printre grădini cu flori îngrijite drăgăstos. Luară o trăsură care-i duse la castelul Wyndham.

Un agent de poliție i-a lăsat să intre după ce le-a pus politicos cîteva întrebări. Ei se dădeau drept arheologi — Everard un american, iar Whitcomb un australian — care fuseseră extrem de doritori să-l întîlnească pe lordul Wyndham și teribil de mîhniți de tragicul său sfîrșit. Mainwethering, ce părea să aibă relații în toate domeniile, le trimisese niște permise de intrare semnate de o binecunoscută personalitate de la British Museum. Inspectorul Scotland Yardului le îngădui să examineze tumulusul.

— Chestiunea-i închisă, domnilor, nu mai există indicii, chiar dacă colegul meu nu-i de acord, ha, ha !

Anchetatorul particular surîse acid și-i cercetă atent în timp ce se apropiau de movilă ; era un tip ogăratic, cu fața ascuțită și

⋆ Hansom — șaretă cu două roți și cu vizitiul la spate *(n.t.)*

însoțit de un individ bondoc, mustăcios și șchiop, ce părea să joace rolul de acolit.

Tumulusul era lung și înalt, acoperit cu iarbă, în afara unui loc unde se vedea intrarea făcută de săpături pînă la camera funerară. Aceasta fusese consolidată cu niște stîlpi neciopliți și surpați de mult; mai existau în praful de pe jos fragmente a ceea ce va fi fost odată lemn.

— Ziarele au vorbit de un sipet metalic, spuse Everard. Mă-ntreb dacă n-am putea arunca în el o privire...

Inspectorul făcu un gest de încuviințare și-i conduse într-o clădire în care erau expuse principalele lucruri descoperite. Exceptînd lada, nu erau acolo decît bucăți de metal corodat și oase sfărîmate.

Whitcomb se uită gînditor la suprafața lucioasă, fără ornamente a lădiței ; avea o strălucire albăstruie provenită de la vreun aliaj rezistent, încă neinventat.

— Cu totul neobișnuit, spuse. De loc primitiv. Mai că-ți vine să presupui că a fost prelucrat într-o uzină, nu-i așa ?

Everard se apropie prudent. Avea o idee destul de justă despre ce se găsea înăuntru și manifesta circumspecția firească într-un asemenea caz la un cetățean al Erei atomice. Scoase din sacoșă un contor și-l îndreptă spre sipet. Acul oscilă, nu mult, dar...

— Ciudat aparat, spuse inspectorul. Vă pot întreba ce este ?

— Un electroscop experimental, minți Everard.

Ridică delicat capacul și ținu contorul deasupra lădiței.

Dumnezeule, radioactivitatea dinăuntru era suficientă ca să ucidă un om într-o singură zi ! Abia întrezări grele lingouri cu luciul parcă brumat, înainte de a trînti îndărăt capacul.

— Fiți atenți cu șmecheria asta, bîigui el.

Din fericire, individul care transportase încărcătura mortală venise dintr-o eră în care se cunoștea protecția antiactinică !

Detectivul particular se apropiase, tiptil, în spatele lor. Figura lui perspicace avea expresia unui vînător pe urmele vînatului.

— Deci îi identifici conținutul, domnule ? întrebă el cu glas neutru.

— Da... așa cred. Everard își aminti că Becquerel nu va descoperi radioctivitatea înainte de doi ani, chiar razele X nu se vor naște decît peste un an. Trebuia să se arate prudent : Adică... Într-un ținut indian am auzit vorbindu-se despre un minereu care ar fi o otravă...

Însoțitorul detectivului își drese glasul :

— Indian, hm ? Curioasă țară India. Cînd am fost la...

— E ridicol, dragul meu, făcu nerăbdător detectivul. E absolut evident, după accentul acestui domn, că indienii despre care vorbește sînt Piei-roșii... *Foarte interesant !* începu să-și umple pipa de lut foarte arsă. Ca vaporii de mercur, nu ?

— Atunci Rotherhithe a pus în mormînt această cutie, hm ? mormăi inspectorul.

— Nu fi idiot ! strigă detectivul. Pot dovedi în trei moduri decisive că Rotherhithe este cu totul nevinovat. Ceea ce m-a intrigat este cauza reală a morții Înălțimii Sale. Dar dacă, precum afirmă acest domn, s-ar găsi o otravă ucigătoare îngropată în acest tumulus... pentru a-i îndepărta pe profanatorii de morminte ? Mă întreb totuși cum au putut saxonii să-și procure un minereu american. Poate că există ceva adevărat în acele teorii după care în antichitate fenicie-

nii ar fi traversat Atlanticul. Eu însumi am făcut unele cercetări în legătură cu o idee de-a mea după care ar exista elemente caldeene în limba galeză. Or, asta pare să-mi sprijine teoria.

Everard încercă un sentiment de vinovăție, gîndind la răul pe care-l pricinuia arheologiei. Totuși, pînă la urmă, această ladă va fi aruncată în apele Mînecii și uitată în curînd. Whitcomb și el găsiră un pretext ca să plece cît mai iute.

În răstimpul drumului de întoarcere la Londra, pe cînd se aflau nederanjați de nimeni în compartimentul ocupat numai de ei doi, englezul arătă un fragment de lemn putred.

— Mi-am strecurat asta-n buzunar acolo, în tumulus. Ne va sluji să stabilim o dată. Dă-mi, te rog, contorul cu radiocarbon. Vîrî lemnul în aparat, întoarse butoanele și citi răspunsul : *O mie patru sute treizeci de ani, cu o aproximație de zece ani*. Tumulusul a fost înălțat în jurul anului... să vedem... 464, așadar în epoca în care saxonii începeau să se instaleze în Kent.

— Pentru ca lingourile alea să mai prezinte o astfel de activitate, murmură Everard, mă întreb ce trebuie să fi fost la origine. Greu de-nțeles cum poate dăinui o asemenea activitate după un atît de îndelungat timp de înjumătățire, dar e adevărat că în viitor oamenii vor fi în stare să realizeze cu atomul lucruri la care în vremea mea nici măcar nu s-a visat.

I-au înmînat lui Mainwethering raportul lor și, pe cînd agentul expedia mesajele în timp, punînd în mișcare mecanismul Patrulei, ei au avut răgazul să se plimbe toată ziua. Pe Everard îl interesa Londra victoriană, ba chiar aproape că-l încînta, în ciuda faptului că era săracă și murdară. Privirea lui Whitcomb avea o expresie îndepărtată.

— Mi-ar fi plăcut să trăiesc aici, spuse el.

— Nu mai zi... cu medicina și dentiștii lor ?

— Și fără bombe care să-ți cadă-n cap !

Răspunsul lui Whitcomb suna ca o mînioasă sfidare.

Mainwethering primise dispozițiile cînd cei doi trecură din nou pe la birou. Fumînd o țigară groasă de foi și măsurînd cu pași mari încăperea, le povestea întîmplarea :

— Metalul a fost identificat cu mari șanse de probabilitate. Carburant izotopic de prin secolul al XXX-lea. Cercetările dovedesc că un negustor venit din imperiul Ing a vizitat anul 2987 ca să-și schimbe materiile prime pe synthropul lor, al cărui secret s-a pierdut în timpul Interregnului. Firește, el și-a luat măsurile de precauție, încercînd să se dea drept un comerciant din sistemul lui Saturn, totuși a dispărut. Ca și naveta lui temporală. Fără îndoială, cineva din anul 2987 a descoperit cine era și l-a omorît ca să-i ia mașina. Patrula a fost avertizată, dar nici o urmă a mașinii... În cele din urmă au regăsit-o în Anglia veacului al V-lea doi membri ai Patrulei numiți... hm... *Everard și Whitcomb.*

— Dacă am și reușit, la ce bun ne-am mai face griji ? întrebă surîzînd americanul.

Mainwethering îl scrută scandalizat.

— Dar, prietene, încă *nu* ați reușit. Sarcina rămîne să fie îndeplinită, atît în accepția mea cît și în cea a sentimentului terestru cu privire la durată. Vă rog să nu credeți în succes doar pentru faptul că Istoria l-a înregistrat. Timpul nu este de loc rigid ; omul are liberul său arbitru. Dacă veți eșua, Istoria se va schimba și nu va fi înregistrat niciodată succesul vostru, iar eu nu vă voi fi vorbit *niciodată*. Fără îndoială că astfel s-au întîmplat lucrurile — dacă pot spune „întîmplat" — în rarele cazuri în care Patrula a întîlnit un insucces. Continuăm să muncim cu aceste cazuri și, dacă succesul apare-n sfîrșit, Istoria va fi schimbată, și reușita va fi existat *dintotdeauna. Tempus non nascitur, fit* *, dacă îmi pot îngădui această mică variantă.

— Bine, bine, am glumit, spuse Everard. Să plecăm, *tempus fugit,* adăugă el cu o premeditare ce-l făcu pe Mainwethering să se strîmbe.

Se dovedi că nici chiar Patrula nu cunoaște decît prea puține lucruri despre perioada obscură în care romanii abandonaseră Anglia, răstimp în care civilizația romano-bretonă se năruia și în care saxonii începeau să survină. Acest interval nu păruse niciodată important. Biroul din Londra anului 1000 trimise documentele de care dispunea, precum și veșmintele necesare. Everard și Whitcomb rămaseră timp de o oră inconștienți, sub îngrijirea instructorilor hipnotici, iar la deșteptare se aflau în deplina stăpînire a limbii latine, a mai multor dialecte vorbite de saxoni și de iuți și aveau o cunoaștere suficientă a moravurilor și a obiceiurilor acelei epoci.

Veșmintele erau prea puțin practice : pantaloni, cămăși și mantii din lînă aspră, cape de piele, nenumărate curelușe și șnururi. Lungi peruci blonde ca inul le acopereau părul tuns modern... Whitcomb purta un topor, iar Everard o spadă, ambele făcute pe măsură, din oțel cu un înalt procent de carbon, dar ei se bizuiau mai mult pe micile lor pistoale paralizatoare din secolul al XXVI-lea, ascunse sub mantii. N-aveau armuri, dar într-unul dintre desagii din *saltă-n timp* existau căști de motociclist : n-ar atrage de loc atenția în această epocă de artizanat casnic, și erau mult mai rezistente și mai confortabile decît articolele originale. Luară de asemenea cu ei niște „gustări" substanțiale și cîteva ulcioare pline cu bere victoriană.

— Perfect ! Mainwethering consultă un ceas pe care-l scoase din buzunar. Vă voi aștepta aici la... să zicem la ora patru ? Voi avea o gardă înarmată pentru cazul că ați aduce un prizonier, iar după aceea ne vom putea lua ceaiul. Le strînse mîna : Vă urez noroc !

Everard încălecă mașina de sărit în timp, reglă comenzile la anul 464 e.n., la tumulusul din Addleton, la miezul unei nopți de vară, și făcu contactul.

---

* „Timpul nu se naște, ci devine", parafrază după dictonul : *Poeta nascitur, oratores fiunt* — „Poeții se nasc, oratorii se educă" *(n.t.)*

4

Era lună plină. Sub lumina ei, acel meleag se întindea vast și pustiu, cu orizontul mărginit de pata neagră a unei păduri. Undeva urla un lup. Tumulusul se și găsea acolo — nu ajungeau prea devreme.

Ridicîndu-se cu aparatul antigravific, scrutară densele tenebre ale unui codru. Un sat se afla la vreun kilometru de mormînt : o casă de lemn și un grup de clădiri mai mici, în jurul unei curți. Scăldat de lună, sătucul dormea liniștit.

— Cîmpuri cultivate, observă Wihtcomb. Vorbea cu glas scăzut în tăcerea ce-i înconjura. Știi că saxonii erau mai ales agricultori, veniți aici să caute ogoare. Gîndește-te că de cîțiva ani bretonii aproape că au dispărut din regiunea asta.

— Trebuie să ne informăm cu privire la înhumare, spuse Everard. S-o-ntindem din nou ca să găsim momentul în care a fost ridicat tumulusul ? Nu, căci poate-i mai sigur să ne informăm acum, la o dată ulterioară și cînd s-a potolit întreaga frămîntare de atunci...

Whitcomb încuviință ; Everard lăsă din nou mașina să descindă și, la adăpostul unui desiș, făcu un salt înainte de cinci ore.

La nord-est, soarele era orbitor, roua atîrna de lungile ierburi, iar păsările făceau o larmă infernală. Coborîți de pe aparat, cei doi îl expediară la o altitudine de cincisprezece mii de metri, unde avea să rămînă, așteptînd să fie rechemat prin mijlocirea unor miniradiouri ascunse în căști.

Se apropiară de-a dreptul de sătuc, gonind cu spada și toporul haita de cîini amenințători ce mîrîiau în jurul lor. Curtea nu era pavată, ci acoperită cu un strat gros de noroi și de balegă. Doi copii goi, cu părul hălăciugă îi priveau de pe pragul unei colibe din chirpici. O fată așezată afară, ce mulgea o vacă sfrijită, scoase un țipăt slab, și un argat scund și-ndesat, cu fruntea joasă, ce hrănea porcii, își înșfăcă sulița. Strîmbînd din nas, Everard gîndi că unii arheologi fanatici după vestigiile și tradițiile saxonilor din chiar veacul lor ar putea face o vizită acolo.

Un bărbat cu barba căruntă, cu securea în mînă apăru în poarta clădirii celei mari. Ca toți indivizii din acea vreme, era cu cîțiva buni centimetri mai mic decît media secolului al XX-lea. Îi cercetă prudent înainte de a le da binețe.

Everard surîse politicos :

— Mă numesc Uffa Hundingsson, iar ăsta-i fratele meu, Knubbi. Sîntem neguțători din Jutlanda și am venit aici ca să facem comerț la Canterbury. (Spuse numele de atunci : Cant-warabyrig.) Am plecat la-ntîmplare din locul de unde ne-am tras pe plajă corabia, ne-am rătăcit și, după ce toată noaptea ne-am învîrtit pe-același drum, am zărit casa voastră.

— Eu mă numesc Wulfnoth, fiul lui Aelfred, răspunse agricultorul. Intrați ca să vă potoliți foamea...

Sala, vastă, întunecată și afumată, era plină de-o mulțime zgomotoasă : copiii lui Wulfnoth, nevestele și copiii lor, slugile și familiile acestora.

Mîncarea, servită în mari blide de lemn, era carne de porc pe jumătate friptă. Nu părea greu să pornești discuția : oamenii aceștia erau la fel de vorbăreți ca țăranii izolați din orice alt loc. Dificultatea consta în a prezenta în mod verosimil ceea ce se petrecea în Jutlanda. O dată sau de două ori, Wulfnoth, care nu era prost, le semnală eroarea, dar Everard îi spuse :

— Vi s-au povestit lucruri greșite. Știrile se deformează ciudat cînd trec marea. Fu surprins să afle cîte legături mai existau între vechea și noua țară. Cît despre discuția despre vreme și recolte, ea nu se deosebea cu nimic de ceea ce auzise în Middle-Westul veacului al XX-lea.

Abia mai tîrziu izbuti să strecoare o întrebare cu privire la tumulus. Wulfnoth se-ncruntă, iar nevastă-sa, o femeie durdulie și știrbă, schiță rapid un gest de implorare în direcția unui grosolan idol de lemn.

— Nu-i bine să vorbești despre aceste lucruri, murmură saxonul, și-mi pare rău că vrăjitorul a fost înmormîntat pe pămîntul meu. Dar era un apropiat al tatălui meu, care acum e mort și care n-a vrut în ruptul capului să-și schimbe hotărîrea.

— Vrăjitorul ? Whitcomb își ciuli urechile. Ce poveste-i asta ?

— Mai bine s-o știți, mormăi Wulfnoth. Era un străin numit Stane, ce venise la Canterbury acum șase ani. Trebuia să fi venit de foarte departe, căci nu vorbea nici englezește și nici limbile bretone, dar fu primit de regele Hengist și-n curînd învăță. Dădu regelui daruri ciudate, dar bune, și era un ghicitor iscusit, iar regele îl chemă tot mai des. Nimeni nu îndrăznea să i se împotrivească, deoarece avea un băț care zvîrlea trăsnetul — a fost văzut despicînd stîncile — și odată, într-o bătălie cu bretonii, a mistuit o grămadă de oameni. Unii-l luau drept Wotan, dar nu este posibil fiindcă a murit.

— Ah, așa-i, făcu interesat Everard. Și ce-a mai făcut el cît timp a fost în viață ?

— Oh... a dat regelui sfaturi înțelepte, cum am mai spus. A lui a fost ideea că noi, cei din Kent, nu mai trebuie să-i izgonim pe bretoni și să ne-aducem necontenit tot mai multe rude din țara cea veche, ci, dimpotrivă, că trebuie să facem pace. Socotea că, prin forța noastră și prin știința lor romană, am putea închega laolaltă un imperiu puternic. Avea poate dreptate, deși, în ce mă privește, nu văd cîtuși de puțin folosul tuturor acestor cărți și al acestor băi, fără să mai vorbesc despre bizarul lor zeu în formă de cruce... În orice caz, a fost omorît de doi soli străini, acum trei ani, și îngropat aici cu animalele sacrificate și cu acelea din averea sa pe care dușmanii săi i le-au jefuit. De două ori pe an îi oferim un sacrificiu

și trebuie să recunosc că umbra lui nu ne-a pricinuit supărări. Totuși această-ntîmplare continuă să-mi displacă.

— De trei ani, hai ? spuse Whitcomb. Văd...

Trecu o oră-ntreagă pînă reușiră să se despartă, iar Wulfnoth trimise cu ei un băiat ca să-i conducă la rîu. Everard, care n-avea nici un chef să meargă pe jos atît de departe, surîse și chemă pe pămînt mașina de sărit în timp. Și, pe cînd a încăleca împreună cu Whitcomb, rosti grav flăcăiașului cu ochii holbați de uimire :

— Află că i-ai primit pe Wotan și pe Thunor, care de acum înainte îi vor păzi pe ai tăi de orice rău. Făcură un salt de trei ani în urmă. Și iată momentul dificil, spuse Everard examinînd satul dindărătul desișului. De data aceasta, tumulusul nu se mai găsea acolo. Vrăjitorul Stane era încă în viață. Să mistifici un copil e relativ ușor, dar acum va trebui să-l înhățăm pe individul ăsta dintr-o așezare puternică și războinică, unde el e mîna dreaptă a regelui. Și, în plus, are un dezintegrator.

— Aparent, am izbutit... sau vom izbuti, zise Whitcomb.

— Ba nu. Știi că nu-i obligatoriu. Dacă dăm greș, Wulfnoth ne va povesti o altă istorie peste trei ani și e probabil că Stane va trăi ! Ar putea chiar să ne ucidă de ambele dăți ! Iar Anglia, smulsă vremilor întunecate pentru a trece la o cultură neoclasică, nu va deveni nimic din ce-ai cunoscut... Mă-ntreb unde vrea să ajungă Stane.

Dădu înălțime mașinii de zburat în timp și o dirijă în văzduh spre Canterbury. Vîntul nopții îi sufla amenințător în obraji. Curînd burgul se ivi ; aterizară într-un boschet. Lumina albă a lunii se reflecta pe zidurile pe jumătate năruite ale anticei și romanei așezări Durovernum, mînjită-n negru în locurile pe care saxonii le reparaseră cu lemne și cu pămînt. Nimeni nu putea pătrunde acolo după apusul soarelui.

Saltă-n *timp* îi purtă spre amiaza acelei zile și fu retrimis în cer. Dejunul pe care-l luase cu două ore mai înainte și cu trei ani mai tîrziu apăsa stomacul lui Everard pe cînd se-ndrepta spre a cale romană în ruine, iar apoi spre oraș. Circulația era destul de intensă, în majoritate cultivatori ce-și duceau în care cu boi produsele la tîrg. Două străji cu o figură sălbatică îi opriră la poartă și-i cercetară de intențiile lor. De data asta, Everard și Whitcomb erau reprezentanții unui negutător din Thanet, care-i trimisese la diferiți meseriași din partea locului. Cele două brute își păstrară mutra arțăgoasă pînă în clipa în care Whitcomb le strecură în mînă două monede romane ; atunci sulițele se plecară, iar cei doi străini își urmară calea.

Orașul se agita și lărmuia în preajma lor, dar încă o dată cel mai mult îl izbi pe Everard virulenta duhoare. Printre saxonii ce se-nghesuiau observa uneori un romana-breton, care, cu aerul disprețuitor, își croia drum prin noroi, ferind tunica-i zdrențuită de orice atingere de acești sălbatici. Ce comic dacă n-ar fi fost patetic !

Exista un han extraordinar de sordid instalat în ruinele unei vechi clădiri de marmură. Everard și Whitcomb descoperiră că banii lor aveau o mare valoare în acest loc, unde cel mai adesea schimbul se făcea în natură. Oferind de cîteva ori de băut celor de față, ei obținură toate informațiile de care aveau nevoie. Palatul regelui Hengist se ridica aproape de centrul orașului... nu era un veritabil palat, ci o veche zidire pe care, sub influența acestui Stane, au înfrumusețat-o în mod deplorabil. Stane..., să nu crezi greșit, străine, că bunul și puternicul nostru rege ar avea cumva suflet de fetiță..., uite, chiar numai în luna trecută... da, Stane! Locuiește în casa învecinată. Un băiat ciudat, unii zic că-i un zeu..., în orice caz, știe să aleagă fetele... da, se spune că el e ăla care urzește toate poveștile de pace cu bretonii. Ceea ce ni se-ntîmplă tot mai des cu șmecherii ăștia, încît un om de treabă nu mai poate să verse în tihnă puțin sînge..., firește, Stane este foarte învățat, n-aș vrea să spun nimic împotriva lui, înțelege-mă bine, la urma urmei poate zvîrli trăsnetul...

— Ei bine, ce facem? întrebă Whitcomb cînd reveniră în camera lor. Să-l arestăm?

— Nu... mă îndoiesc că ar fi posibil. Am un plan vag, dar va trebui să ghicim ce are realmente intenția să facă. Să vedem dacă vom izbuti să obținem o audiență. Ridicîndu-se de pe mindirul cu paie ce-i servea drept pat, Everard se scărpină. La naiba! Ceea ce-i trebuie acestei epoci nu este instrucția, ci praful insecticid!

Casa fusese restaurată cu grijă, fațada-i cu pilaștri, albă, părea curată, încît era penibil s-o vezi în mijlocul acelei cumplite murdării. Două străji, în picioare pe trepte, se pregăteau să-i oprească pe cei doi străini. Everard le dădu niște bani și le zise că avea știri ce-l vor interesa pe vrăjitor.

— Spune-i: *Omul de mîine*. E un cuvînt de trecere. 'Nțeles?

— Nu-nseamnă nimic, protestă străjerul.

— Cuvintele de trecere nu vor să spună niciodată nimic, răspunse Everard pe un ton superior.

Cu un zăngănit metalic, saxonul se-ndepărtă, clătinîndu-și trist capul. Ah, toate trăsnăile astea noi!

— Ești sigur că stratagema ta va fi bună? întrebă Whitcomb. Acum va fi pus în gardă.

— Știu că un personaj atît de important ca el nu și-ar pierde timpul pentru un oarecare străin. Chestiunea-i urgentă, bătrîne! Deocamdată, n-a săvîrșit nimic permanent, nici măcar atît ca să i se perpetueze legenda. Dar dacă regele Hengist ar realiza o adevărată alianță cu bretonii...

Străjerul reveni, mormăi ceva și-i conduse pînă la capătul scării, apoi de-a lungul peristilului. Dincolo se afla atriul, o mare încăpere în care covoarele moderne, din piele de urs, contrastau cu marmura ciobită și cu mozaicul decolorat. Un om stătea în picioare înaintea unui grosolan pat de lemn. La intrarea lor își ridică mîna și Everard observă țeava subțire a unui dezintegrator din secolul al XXX-lea.

— Țineți-vă mîinile la vedere și depărtate de corp, le ceru cu glas scăzut. Altminteri va trebui, fără îndoială, să vă nimicesc declansînd lansatoarele de trăsnet.

Lui Whitcomb i se tăie respirația, dar Everard se cam aștepta la o asemenea primire. Totuși simțea ca un rău la stomac.

Stane, vrăjitorul, era un bărbat scund, îmbrăcat cu o frumoasă tunică brodată, ce trebuie să fi provenit din vreun oraș breton. Avea un trup slab, dar musculos, capul mare, iar trăsăturile de o urîțenie destul de plăcută, sub o grămadă de păr negru.

Un surîs glacial i se desenă pe buze.

— Caută-i, Eadgar! porunci. Ia-le tot ce pot purta în veșminte.

Saxonul era neîndemînatic, dar găsi paralizatoarele și le aruncă pe jos.

— Poți să te duci, spuse Stane.

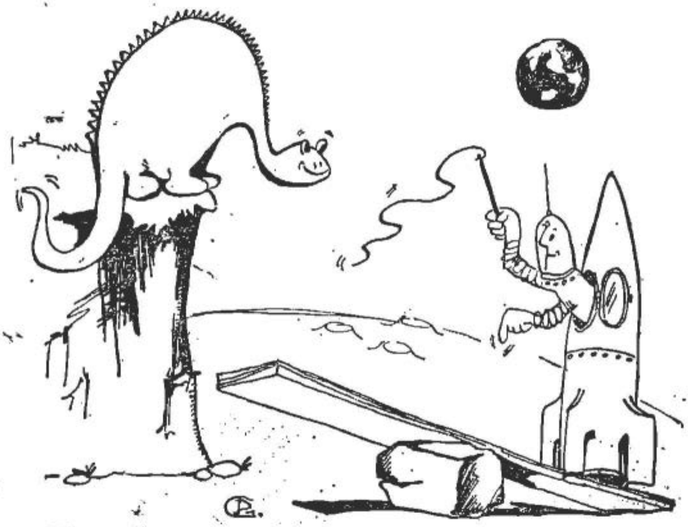
— Nu sînt primejdioși, stăpîne? întrebă ostașul.

— Cu asta-n mîna mea? Nu, du-te!

Stane surîse mai puțin rece. Eadgar se îndepărtă, tîrșindu-și picioarele.

(SFÎRȘITUL ÎN NUMĂRUL VIITOR)

UMOR

Fără cuvinte — Desen de PETRU GAVRILIU

RADU NOR

INSULA CEASULUI OPRIT

Nu știu cum îl cheamă, cine este, de unde vine. Nu știu cu ce se ocupă sau dacă măcar se ocupă cu ceva. Știu doar cum arată : ca o cracă noduroasă, răsucită, dezgolită de frunze. Îl zăresc uneori stînd pe o bancă în Cișmigiu sau strecurîndu-se absent prin mulțimea bulevardelor. Îl întîlnesc prin librării, frunzărind cărți și notîndu-și preocupat cîte ceva într-un carnet. Îl surprind în fața unei florării, sorbind din priviri trandafirii, garoafele. Totuși nu mi-ar fi stîrnit interesul dacă n-ar fi fost casca... Căci printre atîtea pălării, șepci, căciuli și capete goale o cască de pilot de pe timpul lui Farman e menită să te captiveze.

Omul meu poartă această cască din piele cafenie, scorojită, cu clapele acoperindu-i urechile, vara și iarna. O poartă cu atîta naturalețe, ca și cînd o cască de pilot ar fi lucrul cel mai firesc în peisajul citadin și nu pălăriile mari sau mici, cu boruri largi sau înguste, căciulile din blană, țuguiate sau teșite, băștile albastre sau negre purtate drept sau pe o ureche.

Nu mi-ar fi trecut prin minte să-l urmăresc, darămite să-i vorbesc. Cînd îl întîlneam, îl priveam ca pe o ciudățenie a orașului, ca pe copacii cu vrăbiile de lîngă Universitate, să zicem. Primăvara asta însă, într-o după-amiază din acelea cu lumină molcomă, arămie, nițel coclită, ne-am găsit, mulțumită întîmplării, pe malul lacului. Eu ședeam pe o bancă răsfoind o revistă cînd m-am trezit cu el alături. Nu rostise nici un cuvînt, nici bună ziua nu-mi dăduse și nici nu-mi ceruse permisiunea. Se așezase pur și simplu la un capăt al băncii, potrivindu-și pe genunchi mapa albastră, burdușită. Avea privirile ațintite spre oglinda aproape inertă a apei sau poate spre malul celălalt. Mă prefăceam că nu-l observ — mă cam enervase lipsa lui de tact — și continuam să citesc aceeași frază fără a-i desluși înțelesul. Asta a durat vreo zece minute, timp în care-l urmăream cu coada ochiului. Jocul acesta neghiob începuse să mă plictisească și eram aproape decis să mă ridic și să plec.

Deodată însă, omul cu casca de pilot a sărit în picioare. Am avut impresia că intenționează să-mi spună ceva, dar, scoțîndu-mi capul de după revistă, mi-am dat seama că nu eu provocasem această comportare, ci un... cățel.

Dintr-o alee apăruse o jigodie cu blana probabil albă dacă n-ar fi fost tăvălită prin toate băltoacele parcului. Avea picioarele strîmbe, urechile clăpăuge și un bot ascuțit și impertinent, iar ochii negri, rotunzi priveau înduioșător de încrezători.

La apropierea omului cu casca n-a dat să fugă după obiceiul cîinilor fără stăpîn, posesori ai unei bogate experiențe în relațiile cu animalele bipede, ci a rămas pe loc, cu picioarele înfipte solid în nisip, cu coada scurtă pendulînd optimist, tremurînd de emoție, de frică, de nerăbdare sau de toate laolaltă.

Apoi omul meu a vorbit. Îi auzeam pentru prima dată glasul și, dacă mă așteptasem să fie hodorogit, aspru, răgușit, am avut surpriza să-l aflu dulce și melodios. Mă așteptasem să-l aud rostind acele cuvinte pe care le adresezi în asemenea împrejurări unui animal, dar el m-a uluit și de data aceasta. A zis :

— Îți mulțumesc că ai încredere în mine, drăguțule, și, aplecîndu-se, l-a mîngîiat pe cap cu amîndouă mîinile.

Cățelul a reacționat prompt, alungîndu-și teama, gudurîndu-se, frecîndu-se de pantalonii lui și mîrîind de plăcere.

Dar omul, amintindu-și parcă de ceva, de o îndatorire ce nu suportă amînarea, și-a îndreptat spinarea și și-a înălțat ochii spre cer. De pe buzele lui au răsunat cuvinte pe cît de neașteptate, pe atît de stranii în împrejurările date, mai cu seamă că erau rostite pe un ton sobru, profesional.

— Cîine, Canis familiaris, mamifer domestic carnivor din familia canidelor, cu forme, cu dimensiuni corporale și cu culoarea părului foarte variate. Pentru prinderea prăzii se ajută mai mult de dinții canini, bine dezvoltați. Pupila ochilor este circulară. Animal cu simțul auzului, al văzului și al mirosului extrem de dezvoltate și cu o foarte mare mobilitate. Femela naște pînă la 12 căței deodată. Este primul animal domesticit de om, încă din epoca mezolitică. Există azi mai mult de 300 rase de cîini domestici. Sînt de mare ajutor în știință, ca obiect de cercetare și, recent, pentru stabilirea, pe cale experimentală, a influenței zborurilor cosmice asupra organismelor vii".

Spunînd aceasta, omul cu casca mai mîngîie o dată cățelul, de bun rămas, își luă de pe bancă servieta și porni în josul aleii, fără să mă învrednicească cu o privire. Cîinele se luă după el, iar eu nu m-am putut abține să nu-l imit.

La vreo sută de metri, în dreptul unei pajiști de lîngă malul apei, omul meu s-a oprit din nou. De data aceasta, îl impresionau, desigur, coloritul, verdele proaspăt al ierbii, galbenul, albastrul și violetul florilor. Nici o trăsătură a feței sale stafidite nu se schimbă, privirea de după sticlele ochelarilor rămase la fel de inexpresivă cînd se lăsă în genunchi cuprinzînd cu palmele, dar fără să-l atingă, un fir de nu-mă-uita. Era atîta gingășie în gestul lui, atîta delicatețe, atîta grijă de a nu pricinui florii vreun neajuns încît am rămas înmărmurit.

Din nou a răsunat vocea, de o blîndețe serafică :

— Mititica de ea ! Cît de plăpîndă ! Nici nu știe ce frumoasă e... nici nu bănuiește că-i făcută dintr-un strop de cer...

Apoi, ca și mai înainte, își schimbă brusc atitudinea. Dădu capul pe spate și începu :

— Nu-mă-uita ! Myosotis silvatica. Specie de plantă ierbacee din familia boraginaceelor. Tulpina înaltă de 20—40 cm. Flori mici albastre... ca și cerul nostru. Crește prin locuri umede și umbroase, la marginea pădurilor și prin fînețe...

Îl văzui răsuflînd satisfăcut, ca după o treabă făcută cu folos, strîngîndu-și servieta la subsuoară și plecînd mai departe. Din nou m-am luat după el. Se trezise în mine o curiozitate bolnăvicioasă. Eram aproape hotărît să-l opresc și să-i cer explicații. Dar pînă una-alta m-am ținut mai departe după el, deși cîinele renunțase de mult.

Se lăsase seara. Văzduhul, invadat de pîclă, își pierduse limpezimea ; în bogata paletă a naturii a început să predomine violetul cu rare incrustații rubinii, și o adiere vioaie legăna ramurile cu frunze în devenire. Omul cu casca, umblînd acum mai repede, se îndrepta spre poarta mare a parcului. Încercam să-mi sugerez că nu se va mai întîmpla nimic, că va lua autobuzul spre centru, că va intra într-o librărie sau se va opri în fața vitrinei unei florării cînd îl văzui lăsîndu-se pe vine și ridicînd un ghemotoc cenușiu. M-am apropiat fără sfială și fără să-mi pese de ceea ce va gîndi.

— Am să te iau cu mine, îl auzii murmurînd. Ai să te faci sănătoasă, ca să te bucuri și tu de primăvară. Se pregăti să vîre vrabia într-unul din buzunarele paltonului. Dar gestul se frînse la mijloc. Brațul se întinse, rămase suspendat deasupra capului și degetele se răsfiriră. Pasărea se ghemui în palmă ca într-un cuib. Glasul, acel glas catifelat porni să rostească alb, ca pe o lecție tocită cuvintele :

— Vrabie ! Passer ! Gen de pasăre sedentară din ordinul paseriformelor. Ciocul conic, scurt, coada destul de lungă și trunchiată, spatele de culoare brună cu dungi negre, pîntecele cenușiu. Aici, la noi, trăiește vrabia de casă, Passer domesticus, și vrabia de cîmp, Passer montanus...

Ușurat, puse vrabia la adăpost și ieși pe poartă.

Îl urmăream acum mașinal, în virtutea obișnuinței, a atracției pe care o exercita asupra mea sau a faptului că asistasem, pare-se, la un ritual. Un ritual de adorare a naturii ? Redeșteptarea unor porniri caracteristice primelor începuturi ale omenirii ?

Fără să-mi dau seama, am iuțit pasul și, după cîteva clipe, mă aflam chiar în spatele lui. Ca și pînă atunci, el nu lua act de prezența mea, nu mă vedea sau, pur și simplu, nu existam pentru el.

Pe o stradă liniștită a cartierului, cu grădinițe în fața caselor, pe care trecătorul se ferește să calce mai apăsat, se afla un mic bufet cu o vitrină cît o fereastră obișnuită. Cele cîteva borcane cu lapte bătut, farfuria cu ouă fierte și calupul de brînză nu te îmbiau decît la un popas scurt, atît cît este nevoie ca să-ți potolești foamea.

Omul meu a intrat grăbit și s-a așezat la o masă. N-am ezitat și m-am instalat alături de el. A privit prin mine ca printr-un geam și a cerut un iaurt. Am comandat și eu unul.

Ședeam foarte aproape unul de altul, atingîndu-ne din cînd în cînd cu coatele și tăind cu lingurița bucăți din laptele gros și acrișor.

Îmi spărgeam capul cum să pornesc o conversație, dar nu-mi venea nici cea mai firavă idee. Și totuși trebuia să născocesc ceva...

O inspirație de moment m-a făcut să șoptesc, în aparență pentru mine, dar destul de tare ca să fiu înțeles !

— Iaurt ! Produs din lapte de vacă sau de oaie...

A tresărit.

Negăsind o definiție a iaurtului, am întors-o, dedicîndu-mi perorația laptelui :

— Lapte ! Produs al glandelor mamare, cu care femelele mamiferelor își hrănesc puii. Are mare valoare nutritivă prin conținutul în proteine, grăsimi, lactoză, săruri minerale și vitamine. Laptele este alimentul cel mai complex, și în special cel de vacă și de oaie prezintă o deosebită importanță în alimentația oamenilor.

Am tăcut și am ridicat brusc capul. Pentru prima oară, privirile noastre s-au încrucișat. Se uita la mine nu din cale afară de uimit, ci mai degrabă cu bucuria regăsirii unei vechi cunoștințe. Avea ochi albaștri, puțin tulburi.

M-a întrebat pe un ton care nu admitea decît un singur răspuns:

— Și dumneata ? ! ?

N-am știut ce trebuie să fac, dar am dat din cap afirmativ.

— În materie de alimentație ?

De data aceasta am ridicat din umeri. Mi-era peste putință... Ar fi fost necinstit din partea mea. M-am hotărît să dau cărțile pe față.

— Nu știu la ce vă referiți ! Ca să fiu sincer, n-am făcut decît să vă imit.

A schițat un surîs.

— Înțeleg ! Discreția este o condiție esențială în profesiunea noastră.

— Nu știu... Eu sînt scriitor.

— Nu e vorba de profesiunea de toate zilele, ci de... „cealaltă". Cînd ai fost „dincolo" ?

— Unde ?

S-a încruntat și mi-a spus, mustrîndu-mă :

— N-are rost să te prefaci. Știam că nu sînt, că nu pot fi singurul. Dar pînă acum n-am mai întîlnit nici un „confrate". Ești primul, și de aceea lipsa dumitale de încredere mă întristează. Totuși îmi dau seama că e firesc.

Mirarea mea creștea și odată cu ea dorința de a nu-l lăsa să mi se destăinuiască pe temeiul unei confuzii. I-am spus, străduindu-mă să fiu cît mai convingător :

— Credeți-mă, este o neînțelegere. Eu v-am urmărit fiindcă mi-ați trezit curiozitatea. V-ați comportat atît de... straniu în comparație cu alți oameni. Mă refer îndeosebi la reacția dumneavoastră în fața animalelor, a florilor... Recunosc, m-am purtat copilărește imitîndu-vă. Vă rog să primiți scuzele mele.

Tristețea omului cu casca de pilot se prefăcu în disperare. Îmi prinse mîna și-și apropie fața de a mea :

— Te implor, nu te mai ascunde. Nu mai suport să fiu singurul... singurul printre cele trei miliarde și jumătate de locuitori ai Pămîntului !

— Singurul „ce" ?

— Singurul lor... informator !

N-am știut ce să mai zic. Îmi ardea buza să-l întreb „al cui, al lor ?", dar m-am abținut. Omul meu își pierduse complet busola.

— De cînd m-am întors, aproape că n-am mai vorbit cu un om. De teamă să nu mă trădez, să nu atrag atenția, să nu fiu luat la întrebări. Și în tot acest timp îmi doream ca în afară de mine să mai fie cineva, cineva cu care să pot discuta deschis. Ai apărut dumneata ! Și acum eu, care mă credeam cel mai prevăzător, mi-am dat seama că, în comparație cu dumneata, sînt o gură spartă. Acum nu mai am încotro. Uite, domnule, ce-ți propun : am să-ți povestesc totul de la început pînă la sfîrșit. Poate că astfel te vei convinge că poți avea încredere. Căci nu mă îndoiesc că, în fundul sufletului, și dumneata simți nevoia să te destăinui. N-am dreptate ?

Nu era chip să-l aduc la realitate, așa că am consimțit.

— Înainte de toate vreau să te informez cum am ajuns la ei. Mă aflam în concediu, undeva la munte, cînd s-a produs, ca să zic așa, răpirea mea. Da, da, a fost o răpire, căci nu m-au întrebat dacă accept să mă duc. Habar n-am de ce mijloace s-au folosit. Mă învăluise dintr-o dată o ceață gălbuie și o moleșeală mă făcuse incapabil să reacționez, darămite să mă împotrivesc. Mi-am pierdut cunoștința și tot ce percepeam erau niște dîre luminoase care se apropiau vertiginos și apoi rămîneau în urmă. Călătoream prin întunecime către o țintă necunoscută. Cît a durat drumul, nici asta n-aș putea să spun : secunde, ore, luni...? Poate că e greșit că încerc să definesc acest interval cu unitățile noastre de timp. Să fi fost bezna aceea spațiul sideral ? Și dîrele de lumină, stele ? E poate o explicație, dar nu neapărat unica ! Se spune „bezna spațiului", dar se spune și „bezna timpului". Poate că am călătorit în timp, pur și simplu în timp ! Atunci luminile ? Poate urme de pași ale altor călători ! Poate chiar urmele pașilor dumitale... Lucru cert : călătoream. Călătoream către necunoscut, dacă nu chiar către veșnicie, în forma ei concretă.

M-au trezit razele soarelui strecurate printre crengi, care desenau rotocoale albastre pe fondul sîngeriu dindărătul pleoapelor. Am deschis ochii, surîzînd. Adormisem pe pajiștea din pădure. Visasem. Ca să mă conving, am înfipt degetele printre firele de iarbă, în țărînă. Dar... nu simțeam asprimea, răcoarea pămîntului, ci ceva moale, lipsit de consistență, artificial. Mi-am cufundat fața în covorul de un verde crud, trăgînd adînc aerul în piept. Dar n-am simțit mireasma ierbii, a cîmpului, a pămîntului reavăn, ci ceva dulceag, grețos. Am înțeles dintr-o dată că florile de pe pajiște nu sînt flori adevărate, că brazii nu sînt brazi adevărați. Mă aflam într-o lume alcătuită din foarte abile contrafaceri. Totul semăna aici cu luminișul din pădure în care poposisem cîndva și te putea duce în eroare.

Am încercat să dibuiesc vreo viețuitoare în această ambianță de teatru. Zadarnică trudă ! Nici o pasăre pe crengile copacilor, nici o furnică pe scoarța de o netezime nefirească, nici o gînganie din cele care mișună pe sub frunzișul veșted. Am ridicat privirile spre cer. Era la fel de albastru ca și cel de pe Pămînt, la fel de presărat cu pînzele albe ale norilor. Doar că acești nori nu cutreierau zările, ci stăteau neclintiți, ca într-un tablou, unde îi fixase penelul pictorului.

Am străbătut în goană pajiștea, mărginită de trunchiuri înalte, cu speranța că voi putea părăsi această lume ireală, halucinantă. Dar după ce trecusem de primii arbori am înțeles că mă aflu într-o temniță.

Prins de ineditul senzațional al relatărilor, l-am întrerupt pe omul cu casca :

— Era un zid ! V-ați lovit de un zid !

Mi-a zîmbit cu indulgența celui ce, cu bună-știință, se lasă tras pe sfoară :

— Da, desigur, un zid dacă admitem sensul simbolic al cuvîntului. Era ceva care te oprea să treci mai departe. Dacă m-aș fi bizuit numai pe simțurile mele, aș fi zis că e un zid... imaterial. Fapt este că dincolo de pajiște și de cele cîteva rînduri de brazi nu se afla nimic. Nimic, adică o întunecime absolută, un gol fără sfîrșit...

După ce m-am convins de toate acestea, făcînd înconjurul „insulei", m-a cuprins disperarea. Am lovit ca un bezmetic în trunchiurile brazilor artificiali, am smuls smocuri de iarbă artificială, m-am trîntit pe pămîntul artificial, urlînd ca din gură de șarpe. Ceea ce m-a readus la realitate a fost o senzație foarte firească de... foame. Nu mai mîncasem de cine știe cînd! Și iată-mă pornind în căutarea a ceva comestibil.

La rădăcina unui brad am găsit cîteva conuri uscate și m-am apucat să le ronțăi. Aveau consistență de mucava și gust de clei de tîmplărie. Le-am scuipat scîrbit. Măcar de aș fi avut cu ce să-mi potolesc setea. Din nou am pornit să explorez pajiștea, de data aceasta exclusiv sub îndemnul instinctului de conservare.

Am avut noroc. Între două pietroaie sintetice izvora un fir de apă cristalină. N-am mai stat pe gînduri și, căzînd în genunchi, mi-am umplut căușul palmelor și am sorbit.

Fusese oare apă ceea ce băusem? Lunecase pe gîtlej, mă răcorise și totuși... avusese o altă consistență, mai densă, mai uleioasă, aș zice, mai sățioasă.

Fapt este că-mi potolisem setea, dar în același timp și foamea, și că acum mi se făcuse somn. Am dormit la umbra unui brad, ale cărui ramuri sintetice străluceau într-o splendidă culoare verde-albăstrie.

— Cei ce v-au dus acolo nu s-au arătat?

S-a uitat la mine cu niște ochi...

— Dar, ce, dumneata i-ai văzut? I-a văzut cineva vreodată? Mă întreb dacă alcătuirea lor îngăduie ceea ce numim noi „a vedea"?

Am recunoscut că materia se poate manifesta în fel și chip, că există tot felul de fenomene ale naturii, neelucidate încă de om, că... în sfîrșit, la ce bun să le mai înșir pe toate.

Golise borcanul și desprindea cu vîrful linguriței iaurtul rămas pe fund. Își continuă povestea:

— Nu mă întreba cît am stat pe „insula" mea. N-aș putea să-ți spun. Viața se scurgea lent, mai bine zis nu se scurgea de fel. Timpul se oprise pur și simplu. Succesiunea firească a zilelor și a nopților nu avea loc. Lumina soarelui artificial rămînea neschimbată, la fel ca adierea sau căldura primăvăratică.

Dormeam, beam apă din izvor, cutreieram pajiștea și iar mă culcam. Nu se arăta nimeni, nimeni nu mi se adresa, nimeni nu părea să-mi acorde vreo atenție. La început eram curios să știu: unde mă aflu? de cît timp? cine a reconstituit luminișul din pădure? în ce scop? Pe urmă mi-a trecut. Mă lăsasem în voia soartei.

Simțeam că-mi pierd toate atributele unei ființe omenești, că mă îndobitocesc. Începuseră să mă urmărească idei sumbre despre inutilitatea mea, despre lipsa de rost a unei astfel de experiențe, despre o soluție radicală.

Nu știu cum s-ar fi sfîrșit toate acestea dacă nu apărea ea.

— O ființă umană? am întrebat eu cu sufletul la gură. Din carne și din oase?

A clătinat din cap, nemulțumit.

— De unde! Ea nu era decît un strop de rouă, o mărgea albastră cît un bob de mazăre, un gîndăcel... dar un gîndăcel cu personalitate.

— Deci o insectă ?

— Nu, nu era insectă si nici plantă. Am zărit-o prima dată în apropierea izvorului, scăldîndu-se într-o băltoacă. Se mișca rostogolindu-se. N-avea picioare, tentacule sau trompă, dar nici petale, sepale sau stamine. Era, așa cum ți-am spus, un simplu rotocol albastru. Am luat-o binișor și am ținut-o în palmă. Înainta ba spre vîrful degetelor, ba spre încheietura mîinii, fără să se agite, fără să se zbată, fără să încerce să fugă, într-o joacă zglobie, stimulată, evident, de căldura cărnii mele.

Timpul care a urmat ea mi l-a umplut. Îi făcusem din crenguțe și din fire de iarbă o cușcă. Îi aduceam, pe o frunză, picături de apă de izvor. Îi urmăream într-o încîntare fascinată mișcările, uneori lente, cumpătate, alteori exuberante. Mă împrietenisem cu ea....

— Nu vă supărați, dar de ce îi spuneți „ea" ?

— Cum, nu pricepi ? Fiindcă era „viață", viață adevărată, materie în mișcare, unicul lucru viu în această lume încremenită și falsă. Nu-mi puneam problema „ce reprezenta ea" și cum de străbătuse zidul imaterial. Nu mă interesa nimic în afara faptului că era cu mine, că-mi umplea minutele, ceasurile, zilele. Devenise singura rațiune a existenței mele.

În acea perioadă „fericită" — o, cît de subiective pot fi asemenea noțiuni —, ei și-au manifestat prezența. Nu, nu s-au arătat. Ți-am spus doar, nu cred că pot apărea într-o formă vizibilă. Dar au comunicat cu mine.

— V-au vorbit ?

— Nu ! Ca să-i pot înțelege, am fost nevoit să mă debarasez de toate preconcepțiile terestre, de forme, de culori, de moduri de manifestare. Facem greșeala că referim totul la noi, la lumea noastră. Ce nu e ca noi e urît ! Ce contravine principiilar noastre etice e rău ! Ce nu se vede și nu se aude pur și simplu nu există ! Gîndește-te cîte milioane de ani i-au trebuit omenirii să descopere doar o fărîmă din micro și macrocosmos si ce lupte a trebuit să dea știința ca să dovedească existența microbilor sau a lumilor populate.

Nu i-am văzut, prietene, nu i-am văzut și nu i-am auzit, dar între noi s-a stabilit o legătură. La început înțelegeam fără a putea răspunde. După o perioadă de acomodare însă și cu prețul unei enorme concentrări, s-a putut înjgheba un dialog. Am să ți-l redau întocmai. M-au întrebat :

— Cum te simți ?

— Îngrozitor ! Ca o lighioană într-o cușcă. Ce vreți cu mine ?

— Să ne cunoaștem ! Să vă cunoaștem ! Să știm cum trăiți voi pe planeta voastră.

— Dar eu aici nu trăiesc ! Aici nu este ca la noi. E o copie la scară redusă prost executată.

— Înseamnă că am greșit. Atît în privința mediului cît și în privința ta.

— Dar ce v-ați imaginat că sînt ?

— La început am crezut că ești... ceva ce se mișcă.

— Doar atît ? Mai sînt atîtea lucruri care se mișcă.

— Văzut de la distanță, erai singurul obiect mobil. De aceea te-am adus aici. Toate celelalte erau fixe. Pe ele le-am reprodus.

— Așadar, m-ați ales fiindcă mă mișcam, nu fiindcă gîndeam ?

— Nu știam că gîndești.

— Cum asta? Am cercetat pajiștea, am umblat după hrană, după apă de băut. M-am înfuriat, mi-am ieșit din minți, m-am liniștit, m-am lăsat în voia soartei... Nu erau astea destule dovezi că „gîndeam"?

— Nu, nu erau! Asta o fac și animalele!

— Atunci cum ați ajuns, în cele din urmă, la concluzia că posed rațiune?

— Fiindcă i-ai răpit unui ploki libertatea.

— Unui... ce?

— Unui ploki, locuitor al planetei Plokigar, care dintr-o neatenție a noastră a nimerit din mediul lui în mediul tău.

— Mai aveți deci și alți„ „oaspeți"? Dar dacă acest... ploki mă băga pe mine într-o cușcă ați fi zis că el este o făptură rațională, iar eu o gîză oarecare. De bună seamă că vă pretindeți „superiori" numai fiindcă mă țineți pe mine închis?

— Numai ființe raționale țin închise alte ființe.

— Dar e absurd! Natura oferă atîtea exemple. Furnicile au „vaci" pe care le mulg, păianjenul prinde musculițe vii, plantele carnivore...

— Le țin închise cu unicul scop de a-și asigura hrana. Acestea nu sînt ființe raționale.

— Eu n-am avut de gînd să-l devorez pe sărmanul ploki și cred că nici voi nu aveți asemenea intenții cu mine. Sîntem deci și unii, și alții ființe raționale. În aceste condiții ce vreți de la mine?

— Să te cunoaștem. Să vă cunoaștem pe voi, cei de pe planeta a treia a Stelei galbene!

— Aici vreți să mă cunoașteți? În această lume de operetă? În această temniță? Aflați că noi, oamenii, nu putem trăi în cuști! În captivitate ne schimbăm! Ne înăbușim! Ne îndobitocim! Pierdem toate atributele noastre umane. Devenim, în cel mai bun caz, niște ploki. Iar voi, voi vreți să ne cunoașteți oameni?!?

— Da, vrem să-i cunoaștem pe ei și tot ce-i înconjură. Te vom duce înapoi în lumea ta. Dar cu o...

— O condiție?

— Nu, cu o rugăminte! Să păstrezi legătura cu noi. Să ne furnizezi cît mai multe informații despre Pămînt.

Am acceptat și astfel am devenit informatorul lor în domeniul științelor naturii. Dar, înainte de a ne despărți, le-am mai spus ceva...

— Ce anume?

— Că greșesc! Că nu cei ce răpesc unor făpturi libertatea sînt ființe raționale, ci cei ce sînt suficient de mărinimoși ca să le-o redea!

Omul cu casca de pilot scoase o batistă și-și șterse meticulos lentilele ochelarilor.

— M-am trezit în aceeași pajiște, dar acum iarba avea parfumul ei natural, brazii miroseau a rășină, norii cutreierau bolta, iar din rămuriș răsuna cîntecul cucului. De atunci m-am ținut de cuvînt. Ori de cîte ori văd ceva ce-mi place, ce mă impresionează le spun și lor ca să știe, ca să-și poată făuri o imagine despre Terra. Acum, cînd ai aflat totul, te rog din inimă, nu te mai preface. Spune-mi că nu sînt singurul... că și dumneata ești ca mine, că și dumneata îi informezi...

L-am privit lung înainte de a răspunde:

— Da, în probleme de alimentație!

De la ICAR la cuceritorii Lunii

NIKOLAI IVANOVICI KIBALCICI — inventator și revoluționar...

În 1853, anul nașterii lui Kibalcici, rachetele de luptă construite după planurile generalului Konstantinov își dovedeau calitățile la asediul cetății Ak-Meceti. Kibalcici avea abia 17 ani cînd A. Spukovski a brevetat torpila-rachetă, iar nu cu mult mai tîrziu a fost, fără îndoială, entuziasmat de proiectul de aparat de zbor propus de A. P. Feodorov. Acesta, în lucrarea „Nou procedeu de navigație aeriană care exclude atmosfera ca mediu de sprijin", imaginase un vehicul ce urma să se deplaseze în Cosmos sub acțiunea forței de reacție a aerului comprimat în interior.

În aceste condiții este explicabilă preocuparea tînărului Nikolai Kibalcici pentru crearea unui aparat aeroplutitor care să fie dotat cu un motor reactiv. Acesta urma să folosească pulberea, iar schimbarea direcției jetului, prin înclinarea comandată a motorului, servea la dirijarea zborului.

În perioada 1871-1875, Kibalcici a studiat la Institutul de căi de comunicație și la Academia de medicină chirurgicală din Petersburg. După ce a fost arestat timp de trei ani pentru răspîndirea de literatură narodnică, Kibalcici intră în 1878 în ilegalitate și conduce laboratorul de explozivi al organizației „Narodnaia Volia" („Voința poporului"). Întrucît în anul 1881 studentul revoluționar Nikolai Kibalcici a fost condamnat la moarte, deoarece, ca membru al organizației narodnice, fabricase bomba ce-l omorîse pe țarul Alexandru al II-lea, proiectul aparatului aeroplutitor a fost terminat în închisoare și confiscat de autorități.

Găsit în arhivele secrete ale poliției țariste, în a doua jumătate a anului 1917, proiectul lui Kibalcici evidențiază, pe lîngă perseverența preocupărilor din acest domeniu în Rusia, și faptul istoric al primei idei de zbor dirijat prin modificarea direcției jetului de gaze fierbinți.

FRIEDRICH ARTUROVICI ȚANDER: șeful „grupului de ingineri care lucrează... pe degeaba"

În luna aprilie a anului 1932 a fost organizat oficial grupul sovietic de cercetări-proiectări în domeniul tehnicii reactive care a primit denumirea G.I.R.D., de la inițialele în limba rusă ale cuvintelor Grupul pentru studiul mișcării reactive. Datorită fondurilor reduse de care dispunea forul tutelar, Uniunea centrală a „Osoaviahim"-ului, specialiștii grupului G.I.R.D. erau plătiți atît de slab încît glumeții au interpretat inițialele ca fiind derivate de la cuvintele „grupul inginerilor care lucrează pe degeaba" *.

Acest colectiv de pasionați ai rachetelor, condus încă din 1931 de F.A. Țander, era însă foarte unit și entuziast. Ca exemplu se poate da chiar lozinca lor: „Nimeni nu se duce acasă pînă nu s-a încheiat etapa de lucru propusă".

F. A. Țander s-a născut la 23 august 1887 în orașul Riga, în familia unui doctor. Încă din școala medie, sub influența tatălui său, Țander a manifestat interes pentru astronomie și mișcarea corpurilor prin aer, iar ca student la Politehnica din Riga aprofundează lucrările lui K. E. Țiolkovski. În 1919 F. A. Țander a lucrat la Uzinele „Motor" din Moscova. Aici s-a născut ideea pe care o va prezenta la Conferința unională a raționalizatorilor din 1920: proiectul unui original aparat de zbor, combinație dintre avion și rachetă cosmică. Imediat după aceasta a fost primit de Lenin, care a manifestat interes pentru planurile tînărului și entuziastului inginer. În revista „Tehnika i jizni", el publică în 1924 un articol intitulat „Zborurile spre alte planete". Cu această ocazie sînt dezvoltate și justificate științific două idei de mare importanță: prima se referea la necesitatea utilizării (pentru zborurile spre alte corpuri cerești) a rachetoplanoarelor, combinație dintre avion și rachetă; a doua idee era de fapt o urmare a celei dintîi: în motorul-rachetă al rachetoplanului s-ar putea arde unele părți metalice ale aparatului, care n-ar mai fi necesare pe

* G.I.R.D. — „Gruppa po izuceniiu reaktivnovo dvijeniia" și respectiv „gruppa injenerov rabotaiușcih darom" !

traiectorie. În acest fel, Țander demonstra o posibilitate originală de a mări distanța de zbor a vehiculului cosmic. Între Tiolkovski și Țander a existat o strînsă corespondență între anii 1923 și 1932.

În 1930, Țander, care pe atunci lucra la Institutul de cercetări aerohidrodinamice (T.A.G.I.), a reușit să înfăptuiască primul motor-rachetă denumit OR-1, ce funcționa cu benzină și aer comprimat. La începutul anului 1931, organizîndu-se în cadrul „Osoaviahim"-ului o secție de motoare reactive, Țander a fost numit conducătorul ei. La sfîrșitul aceluiași an, acestei secții i s-a dat numele de grupul G.I.R.D.

În 1932, în Moscova, pe strada Sadovo-Spaskii, la nr. 19, a fost organizată baza experimentală a grupului G.I.R.D., unde au și fost începute lucrări de creare a unor motoare reactive și rachete.

Sub conducerea lui Țander, la G.I.R.D. a fost proiectat motorul-rachetă OR-2, destinat să funcționeze cu benzină și oxigen lichid.

După afirmația inginerului I. Merkulov, prima rachetă sovietică ce a zburat a fost G.I.R.D.-09 (17 august 1933). Era o rachetă lungă de 2,4 m, cu diametrul de 0,18 m și greutatea la start de 19 kg, din care 6,2 kg încărcătură utilă (aparate și o parașută). Iată, pe scurt, cum s-a desfășurat lansarea, după impresiile consemnate de inginerul L. Korneev, un martor ocular al evenimentului. „Dis-de-dimineață, pe poarta bazei G.I.R.D. a ieșit un camion, purtînd racheta argintie, conteinerul izolat cu oxigen lichid, instrumentele și aparatele destinate pornirii... Cei 20 km pînă la marginea pădurii unde fusese programat startul au trecut repede. Este instalat lansatorul... Are loc ultima verificare a rachetei... Ziua fiind călduroasă, oxigenul lichid începe intens să degajeze vapori... În rezervoare e stabilizată presiunea de calcul. Este fixat șnurul Bickford pentru deschiderea parașutei... Se dă comanda : «start». Un jet de flăcări iese din camera de ardere. Racheta prinde să se ridice, mai întîi încet, apoi tot mai repede, lăsînd în urmă-i o dîră groasă de fum alb".

În protocolul încheiat în aceeași zi, la ora 20 și 10 minute se menționa : „...Racheta a atins înălțimea de 400 m, a făcut două balansări, s-a înclinat și a coborît spre pădurea vecină, lovindu-se de sol ; parașuta nu s-a deschis". Ulterior, Korneev împreună cu alți doi participanți l-au informat pe K. E. Țiolkovski despre desfășurarea acestei lansări. Savantul, care avea pe atunci 76 de ani, s-a bucurat de acest eveniment.

După cîteva luni, la 25 noiembrie, a fost lansată o nouă rachetă (G.I.R.D.-X) construită de Țander. Cu dimensiuni similare (2,2 m lungime și 0,14 m diametru), G.I.R.D.-X cîntărea la start 29,5 kg, avea un motor care lucra cu alcool și oxigen lichid și dezvolta 70 kgf.

Au fost construite și alte tipuri de rachete și de motoare reactive. Astfel, în 1933, motoarele-rachetă numerotate de la ORM-23 la ORM-52 foloseau benzină și acid azotic, dezvoltînd forțe mari (ORM-52 producea 300 kgf). Foarte interesantă era construcția aparatului G.I.R.D.-07 ; rezervoarele cu alcool și oxigen fiind mutate din corpul rachetei în cele patru aripioare de direcție, stabilitatea ansamblului a crescut în mod apreciabil !

Animați de cuvintele, ce sunau ca o deviză, rostite adesea de Țander : „Înainte spre Marte, mai curînd pe Marte !", lucrătorii

de la G.I.R.D. au lansat în 1935 o rachetă care a atins înălţimea de 1 500 m; a urmat motorul ORM-65, cu tracţiune variabilă (50-175 kgf), montat ulterior pe rachetoplanul SK-9. De fapt, încă în 1932, Ţander propusese utilizarea motorului OR-2 pe planorul Ceranovski.

După mai multe lansări (de exemplu, numai în 1937, o serie de aparate, avînd greutatea de start de 97 kg), în 1939, a fost experimentată o fuzee cu două trepte, ultima fiind propulsată de un statoreactor proiectat de B. S. Stecikin. Intre 5 martie şi 19 mai 1939 sînt verificate 16 asemenea vehicule reactive, cel din urmă ajungînd la 18 000 m înălţime. Se pare că acestea au constituit primele zboruri de rachete compuse şi avînd motoare aeroreactive (încercarea misilului american Bumper datează din 1949).

Oamenii sovietici nu l-au uitat pe Ţander (decedat la 28 martie 1933); i-au publicat lucrările, şi în oraşul Kislovodsk au ridicat un monument care subliniază tocmai pasiunea nobilă a vieţii sale: tehnica reactivă.

VLADIMIR VASILIEVICI RAZUMOV — un constructor de şalupe ilustru în astronautică

Născut în 1890, V.V. Razumov termină în anul 1930 Institutul politehnic naval din Leningrad, după care se angajează în industria constructoare de nave. Pe lîngă preocupările profesionale, el citea foarte mult în domeniul rachetodinamicii şi în special lucrările lui K.E. Ţiolkovski şi ale lui N. A. Rînin despre expediţiile interplanetare. La scurt timp după absolvirea institutului, Razumov chiar se întîlneşte cu Rînin şi începe să studieze problema construirii unei rachete capabile să se ridice la circa 80 km.

În acel timp, la Leningrad a fost înfiinţată o secţie de proiectări de dirijabile. În calitate de specialist în construcţii de nave din metale uşoare, Razumov a devenit un consultant preţios, care participa adesea la alcătuirea proiectelor. Aici s-a întîlnit cu P. F. Fedoseenko, căruia i-a împărtăşit planurile rachetei la care lucra şi care l-a încurajat în această direcţie.

Ca urmare, atunci cînd, în vara anului 1931, pe lîngă „Osoaviahim"-ul din Leningrad a luat fiinţă un grup pentru studiul mişcării reactive, Razumov s-a

găsit printre fondatori. El a fost ales ca președinte al acestui grup, denumit „Len-G.I.R.D.", din care mai făceau parte: I. Perelman, conducător secund, N. A. Rînin și M. V. Gajal, membri ai prezidiului de conducere.

Deși inițial grupa condusă de Razumov n-avea decît un singur participant (S. Loțmanov), ea a trecut hotărît la proiectarea unei rachete. Era vorba de realizarea unui motor cu benzină și oxigen lichid, dar proiectul prevedea învelișuri duble, ajutaje și stabilizatori, rezervoare, reductoare, ventile, turbopompe și supape, respectiv toate elementele pe care le are o rachetă modernă.

Încă din 8 decembrie 1931, Razumov a susținut cu entuziasm seminarul de studiere a tehnicii reactive, care a avut loc la Len-G.I.R.D. pînă în mai 1932.

În perioada 1932—1934, Razumov împreună cu inginerul A. N. Ștern au construit și au experimentat opt motoare-rachetă sau rachete.

Foarte interesant povestea V. Razumov în paginile revistei „Aviația i kosmonavtika" (nr. 1/1966) despre întîlnirea sa cu A. Ștern :... „Eram la una dintre ședințele de lucru ale grupului «Len-G.I.R.D.». Tocmai prezentasem proiectul unei rachete de dimensiuni mai mari : tracțiunea de calcul ar fi trebuit să fie 200 kg, la o viteză de evacuare a gazelor de 2 000 m/s. Ar fi fost atinsă înălțimea de 5 km. În adevăr, proiectul era terminat, dar n-aveam încă motorul. În acel moment au răsunat cuvintele : «Vă dau eu motorul !» Cu toții ne-am întors spre locul de unde a venit această neașteptată ofertă. Atunci conducătorul ședinței, savantul Rînin, ni l-a prezentat pe inginerul mecanic A.N. Ștern, spunîndu-i : «Ai cuvîntul, Aleksandr Nikolaevici...»".

Așa a început prezentarea motorului „L.R.D.-DI.", care a fost montat pe racheta Razumov și care în 1934 a dat într-adevăr o forță de tracțiune de 200 kg... Ea a intrat în istoria tehnicii sub denumirea de racheta „Razumov-Ștern".

Una dintre fuzeele construite mai tîrziu sub conducerea lui V. Razumov și dotată cu un motor ce folosea combustibil lichid a fost calculată pentru un plafon de 300 km ! Această „sondă stratosferică", pentru care pregătirea a început la 15 noiembrie 1933, era organizată pe patru sectoare : încărcătura utilă (parașută) ; aparatele de măsură ; balonul cu aer comprimat, rezervoarele de benzină și oxigen lichid ; motorul cu reacție directă. De remarcat că ajutajul motorului era răcit de oxigenul lichid care circula și se evapora într-o cămașă de răcire metalică.

Nu trebuie omis nici faptul că, sub conducerea lui Razumov, au fost construite și motoare rachetă cu combustibil solid.

La începutul anului 1934, Razumov a primit sarcina de a conduce Secția de construcție a dirijabilelor metalice după proiectele imaginate de marele Țiolkovski, iar din 1956 a lucrat la Institutul marinei militare sovietice.

Cu un an înainte de moartea lui (1967), revista de specialitate „Aviația i kosmonavtika" a publicat un scurt interviu luat lui V. Razumov, cu care prilej cunoscutul pionier al astronauticii a relatat, printre altele, și episodul întîlnirii sale cu inginerul A.N. Ștern.

Fl. Z.

În numărul viitor : ALLAN SHEPARD, JOHN HERSHEL GLENN, M. SCOTT CARPENTER și GHERMAN STEPANOVICI TITOV.

CHEMAREA SFINCŞILOR

Prin titlul enigmatic de mai sus nu urmărim decît a evoca un roman românesc distins cu premiul Uniunii scriitorilor pe anul 1968. Este vorba de *Mărirea și decăderea planetei Globus* de Mioara Cremene.

Deoarece romanul ni se recomandă sub rubrica „științifico-fantastică", am dori să adăugăm la această indicație generică unele precizări. Se știe că, din cele mai vechi timpuri, parabola își ascunde ideea sub imaginile cele mai apte să trezească atenția mediilor respective de ascultători sau cititori. O parabolă sau o „înțelepciune" modernă își găsește cel mai adecvat veșmînt alegoric în materia științifico-fantastică, aceea care atrage cu deosebire interesul și aprinde imaginația actualității.

Am trădat, astfel, secretul operei, dar nu puteam face altfel. *Mărirea și decăderea planetei Globus* este o *utopie* morală, una din puținele utopii pe care le posedă literatura noastră. Desigur că simpla afirmație categorică nu poate fi concludentă. Ea nu poate deștepta decît, cel mult, o curiozitate grevată de neîncredere. Urmează, ca atare, să și vedem dacă afirmația pe care am riscat-o își are și acoperirea necesară.

Se știe că utopia este proiectul unei societăți perfecte — sau numai considerată perfectă de către autorul ei —, societate situată într-un spațiu închipuit și într-un timp închipuit, care oscilează cel mai adesea pe elastica indeterminare a viitorului. De fapt însă, decorul acestui gen, involucrul său de parabolă, se vede extras din ceea ce apare mai senzațional și mai spectaculos în noul volum de cunoștințe al vremii respective. Utopia s-a dezvoltat culminant în Renaștere și în epoca imediat următoare, adică în intervalul marilor călătorii și al marilor cuceriri oceanice. Acestea alcătuiesc laolaltă fenomenul cel mai puternic reliefat din achiziția de cunoștințe a timpului. Urma deci ca utopia, pentru a avea putere de atracție, să-și aleagă drept sediu

vreuna dintre miile de insule necunoscute, pe care nu încetau să le tot găsească navigatorii cutezători ai Renașterii. În momentul actual, cînd nu corabia oceanică, ci nava cosmică indică vehiculul de acces către un spațiu ignorat, este firesc ca sediul unei utopii să nu mai fie o insulă anonimă, ci o planetă anonimă. În loc de insula *Utopia* avem planeta *Globus*.

Nu este destul să spunem că am descoperit existența unui roman de natură utopică și să ne oprim aci. Mai trebuie să semnalăm că Mioara Cremene aduce un element cu totul nou pe firul de desfășurare seculară a utopiilor, element care pleacă numai de la o realitate dramatică a actualității noastre. În oricare dintre cazuri, acest gen este gîndit sub specia compensației — pentru moment doar mentală — la o lipsă sau la o imperfecție acută în ceea ce privește omul și relațiile interumane. Variatele utopii ale Renașterii — fie independent scrise, fie inserate în scrieri literare mai extinse, ca în exemplul lui Rabelais, al lui Shakespeare, al lui Cervantes — dețin toate acest rost de împlinire în raport cu lacunele specifice ale timpului. Care este problema cea mai stringentă pe care o ridică stilul de viață al zilelor noastre și care legitimează, în consecință, inițiativa compensatorie a unei utopii ? Am înclina să o identificăm în decalajul dintre progresul tehnic și progresul moral al omenirii actuale.

Cu aceasta revenim la utopicul *Globus*. Mioara Cremene situează într-o altă planetă închipuirea unor cuceriri tehnice nebănuite, care se văd îngemănate cu o echivalentă desăvîrșire morală. Universul lăuntric, componentele conștiinței ajung și ele a fi supuse unei desăvîrșiri etice de o precizie matematică. Așa cum pe planul exterior se vede desființată eroarea de calcul, tot astfel și pe planul intim moral se creează un angrenaj de relații atît de impecabil încît nu mai pot avea loc greșala, viciul, răul, nici măcar ca stări virtuale, sub chipul gîndului vinovat.

Am spune că progresul tehnic actual, cu toate performanțele sale uimitoare, n-a ajuns încă la un stadiu atît de evoluat încît să stingă apetențele, rîvnirile, egoismele oamenilor. Ba, dimpotrivă, se pare că, sub unele aspecte, le-ar fi ințețit. În momentul de față tehnica se află încă într-o etapă devoratoare, de atac, de consumare, de posesiune, exercitată asupra realității materiale. Un asemenea tip de obiective se va imprima, desigur, și în tendințele oamenilor. Cînd însă tehnica va fi ajuns la un stadiu superior de satisfacere a elementarelor exigențe umane, abia atunci dezvoltarea ei va putea să se deplaseze, cu toată libertatea, de pe planul fizic pe cel moral. Din acel moment omul, eliberat de sub presiunea nevoii, va fi solicitat — cu concursul noii faze a tehnicii — de lumea exclusivă a gîndului, a conștiinței, a desăvîrșirii morale. În felul

acesta, omenirea va depăși obiectivul simplei satisfacții, în sensul ei etimologic de *săturare*, și se va dedica, în întregime, obiectivului atît de uman al *fericirii*.

Desigur că nu cu asemenea cuvinte se exprimă Mioara Cremene, fiindcă ea nu ne-a dat o scriere teoretică, ci o parabolă poetică de mare elevație. Credem însă că nu ar protesta dacă i-am spune că acesta este, în germene, sensul romanului său, care întrunește tot ce poate fi mai esențial într-o utopie actuală.

Am risca, totuși, să propunem datele unei noi probleme, ivite pe parcurs. Dacă omul va ști totul sau măcar va stăpîni calea de înțelegere către tot ce există, ar putea oare să trăiască pe deplin fericit, fără acel farmec al *necunoscutului*, care încă și astăzi ne produce atîta încîntare? Noi credem că avem nevoie și de penumbre pentru a realiza un tablou cu adevărat ademenitor al vieții.

Se pare că Mioara Cremene ar fi rezolvat și această problemă. Oamenii planetei Globus mai dețin încă un secret și pentru ei înșiși indescifrabil. În orașul copacilor „cu crengi în spirală" se află o rezervație naturală uriașă, unde te poți rătăci ca într-un vast labirint. În acest loc sînt ținuți și se înmulțesc „sfincșii", închipuiți ca viețăți reale, ca un fel de feline mute, semiumane, ce scot numai rareori cîte un sunet ce aduce a „mieunat". Oamenii planetei Globus cunosc natura secretului pe care-l dețin aceste viețăți; nu vor putea însă niciodată să stăpînească însuși conținutul tainei lor. Sfincșii, care nu vorbesc, deși au chipul uman, se nasc cu memoria ancestrală a mileniilor. La ei nu există, ca la oameni, pierderea amintirii de-a lungul speciei. Sfincșii adună în mintea lor totul, de la începutul începuturilor, și care se transmite, odată cu succesivele nașteri, din generație în generație. În privința graiului, ne întrebăm însă dacă ei nu pot realmente să vorbească sau doar nu vor să vorbească. Nimeni nu știe.

La egipteni, sfincșii păstrează taina pămîntului, a legilor firii. Sfincșii planetei Globus păstrează taina dinamică a timpului. Ei sînt îmblînziți, dar devin feroci și-i ucid numai pe aceia ce încearcă să dezlege această taină — să le dezlege taina. De fapt, totul este un simbol. Necunoscutul va însoți omenirea, ca un tovarăș nedespărțit de ființa noastră, chiar și în punctul de zenit al cunoașterii, al rațiunii atoatevăzătoare, al fericirii integratoare. Cînd omul își va atinge desăvîrșirea minții și a inimii, va auzi totuși dintr-însul, din adîncurile sale, chemarea sfincșilor, chemarea necunoscutului. Aci Mioara Cremene depășește și planul utopic și intră în marele plan sapiențial al inițierii.

EDGAR PAPU

POȘTA REDACȚIEI

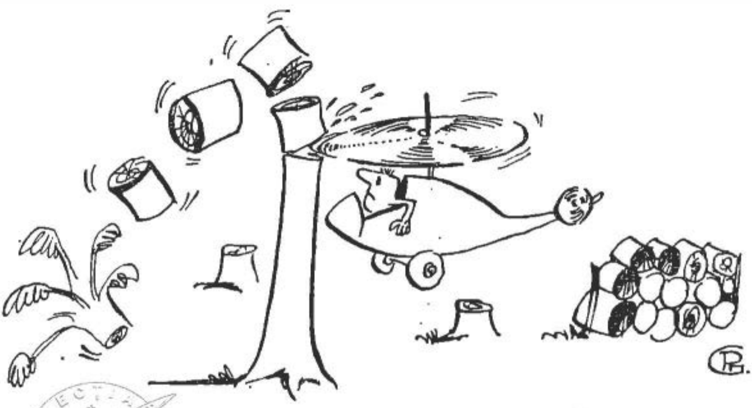
IONICA LUCIAN (Timișoara). Ideea povestirii dv. este interesantă, dar mai trebuie să lucrați pe cuvînt, pe metaforă și adesea chiar pe literă, dată fiind dactilografierea defectuoasă.

GHERMAN NICOLAE (Mediaș, jud. Sibiu). Deși cea mai mare parte a povestirii este convențională și în general ea este scrisă destul de neglijent, „Întoarcerea Condorului" ne-a convins de talentul dv. Mai trimiteți.

CONSTANTIN ST. TEODORESCU (com. Brănești, jud. Dîmbovița). Broșura pe care ne-ați lăsat-o și despre care afirmați că ați scris-o în „transă hipnotică" n-are nimic de-a face cu literatura științifico-fantastică, fiind mai degrabă o culegere de gînduri, de la unele juste, pînă la altele greșite, ca propunerile și schemele de perpetuum mobile.

REMUS GIORGIONI (com. Făget, jud. Timiș). Făpturi extraterestre alcătuite din aglomerări energetice au mai apărut în colecția noastră (vezi romanul „Balada stelelor" de G. Altov și V. Juravliova și povestirea „A fost odată pe Mercur" de Cl. D. Simak). Reținem din povestioara dv. următoarea ipoteză astrobiologică, pe care cosmonautul pămîntean o află de la locuitorul unei planete din spațiul „Lebedei-5": „Cîndva am fost și noi oameni ca voi, dar prin reducerea treptată, de-a lungul mileniilor, a membrelor, a toracelui și abdomenului și prin dezvoltarea concomitentă a craniului (aici se poate face o apropiere de Marele Lunar al lui H.G. Wells-n.r.), apoi prin completa dispariție a celor dintîi și prin desăvîrșirea dezvoltării capului, am ajuns la înfățișarea unor sfere perfecte, de culori diferite, în funcție de preocupări, ba chiar de vîrstă: poeții — în trandafiriu; savanții, filozofii — din pricina abundenței de materie cenușie, în gri; tinerii îndrăgostiți, independent de culoarea de bază, se colorau în roșu; bătrînii deveneau albi". Restul ni se pare exagerat, deoarece nu este de conceput un metabolism alcătuit numai din asimilare. Chiar și sorii respiră, și tot ce există în Cosmos este transformare și schimb energetic.

UMOR de PETRU GAVRILIU

FĂRĂ CUVINTE

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA Povestiri Științifico-Fantastice

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

I.m. Pompiliu

Au scanat, corectat, prelucrat

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nld68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

Pentru a vă asigura primirea în continuare a colecției, reînnoiți-vă din timp abonamentele pe trimestrul viitor. Abonamentele se primesc de către factorii poștali și oficiile poștale.

Colecția se găsește de vînzare la toate chioșcurile difuzării presei și la debitele O.C.L.

●● MARTIE 1969

PREȚUL 1 LEU | 41007